

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Zprávy a oznámení

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 55 (2010), No. 3, 259--262

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/141965>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2010

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Zprávy oznámení

120. VÝROČIE NARODENIA BEDŘICHA ŠOFRA (1890–1977)

Bedřich Šofr sa narodil 14. 9. 1890 v Rychnove nad Kněžnou. Vyštudoval matematiku a fyziku na Filozofickej fakulte c. k. Karlo-Ferdinandovej univerzity v Prahe (viď [1]). Najplodnejšie tvorivé obdobie prežil v Banskej Bystrici.

V rokoch 1920–1939 pôsobil ako profesor matematiky a fyziky na klasickom Gymnázii Andreja Sládkoviča a v rokoch 1954–1958 ako profesor matematiky na Strednej priemyselnej škole elektrotechnickej a spojovej Jozefa Murgaša v Banskej Bystrici. Ako profesor si získal rešpekt študentov vďaka svojim odborným vedomostiam a úctu vďaka pochopeniu ich problémov. *„Bol som vždy priateľom a ochrancom študentov, najmä chudobných, spomínajúc si pritom na svoje mladé roky, keď sa moji profesori chovali ku mne, chudobnému, podobným spôsobom.“* Vojnové a po-vojnové roky Bedřich Šofr prežil v Čechách. V roku 1950 sa vrátil s rodinou do Banskej Bystrice a po krátkej prestávke, keď pracoval ako mzdový účtovník v nemocnici, vyučoval matematiku do roku 1958.

V Banskej Bystrici Bedřich Šofr napísal niekoľko odborných učebníc a príručiek z matematiky. Veril, že nimi uľahčí pochopenie rôznych matematických záhad. Dôkazom toho sú jeho knihy *Geometrické konštrukcie metódou algebraickou* (1964), *Základy počtu pravdepodobnosti* (1964), *Populárne o počte pravdepodobnosti* (1967). Učebnicu *Euklidovské geometrické konštrukcie* (1976) venoval začínajúcim učiteľom a študentom, ktorí sa chcú zaoberať geometriou. Využil v nej príklady, ktoré sám riešil so svojimi žiakmi. Napísal aj trojdielne spomienky pod názvom *Historie mého života* (1973–1974) a dvojdielne *Divadelné spomienky* (1971) s bohatou kolekciou fotografií.

Bedřich Šofr mal veľký podiel na oživení divadelného života Banskej Bystrice. Od roku 1922 odohral veľa predstavení nielen v Banskej Bystrici, ale i v zahraničí. Vynikol ako herec, ale aj ako režisér, fotograf a autor scénických výprav. Postavám vdýchol svoj humoristický talent a jemný zmysel pre karikatúru. Prvýkrát sa banskobystrickému obecnstvu predstavil s divadelným súborom

Sokol vo veselohre Cop 25. 3. 1922. Vystupoval v Katolíckom dome, neskôr hral v aule chlapčenského Gymnázia Andreja Sládkoviča a od roku 1930 v Národnom dome v Banskej Bystrici. Na slávnostnom otvorení tohto významného kultúrneho stánku zožal 7. februára 1930 pri premiére hry W. Shakespearea *Sen noci svätajánskej* veľký úspech. Na premiére hry *Blúznivci* 9. júna 1934 sa osobne stretol s autorom hry – Jozefom Gregorom Tajovským. Bedřich Šofr bol tiež zanieteným športovcom a športovým funkcionárom.

Poznatky a skúsenosti Bedřicha Šofra zúročili mnohí jeho študenti. Popredným nasledovníkom v Banskej Bystrici je jeho študent prof. RNDr. Beloslav Riečan, DrSc., dr. h. c., bývalý predseda Jednoty slovenských matematikov a fyzikov. Z ďalších žiakov, na ume-

leckom formovaní ktorých sa Šofr spolupodieľal, hodno spomenúť prozaika a divadelného teoretika Petra Karvaša, básnika Štefana Žáryho, literárneho vedca Alexandra Matušku, hudobného skladateľa národného umelca Jána Cikkera, herca a divadelného režiséra Andreja Bagara, národného umelca Karola Zachara, skladateľa Tibora Andrašovana či herca Ľudovíta Jakubóczyho.

Bedřich Šofr dostal za svoj pedagogický a divadelný prínos niekoľko významných ocenení. Napríklad roku 1962 získal za celoživotnú prácu plaketu a čestné uznanie Jednoty českých a slovenských matematikov a fyzikov na celoštátnom slávnostnom zasadaní JČSMF v Prahe, venovanému 100. výročiu založenia Jednoty. Za úspešnú prácu v ochotníckom divadle získal roku 1956 čestné uznanie Rady MNV v Banskej Bystrici.

110. výročie narodenia Bedřicha Šofra sme si v Štátnej vedeckej knižnici pripomenuli 2. októbra 2000 v rámci cyklu Osobnosti v spolupráci s Jednotou slovenských matematikov a fyzikov, Fakultou prírodných vied Univerzity Mateja Bela, Literárnym a hudobným múzeom a mestom Banská Bystrica (viď PMFA 46 (2001), 168–169). Medzi účastníkmi spomienkového podujatia boli aj jeho bývalí študenti, priatelia a známi – prof. RNDr. Beloslav Riečan, DrSc., emeritný biskup ThDr. Jozef Feranec, doc. PhDr. Ján Lehocký, CSc., prof. Ján Petrovič, DrSc., ThDr. Ján Dubíny, prof. RNDr. Stanislav Ondrejka, DrSc., bývalí a súčasní členovia Divadelného súboru Andreja Sládkoviča a rodinní príslušníci Bedřicha Šofra.

SVK – Literárne a hudobné múzeum vlastní bohatú kolekciu zbierok Bedřicha Šofra. Na 1. poschodí Štátnej vedeckej knižnice boli vystavené od 2. 9. 2010 do 30. 9. 2010.

Zlata Troligová

L i t e r a t ú r a

- [1] ŠOFR, B.: *Vzpomínky na studium matematiky a fyziky na počátku minulého století*. PMFA 49 (2004), 322–337.

VELETRH NÁPADŮ UČITELŮ FYZIKY JIŽ PO PATNÁCTÉ

S myšlenkou pořádat konferenci, na které by se učitelé fyziky vzájemně seznámili s nápady, zejména s experimenty využitelnými ve

výuce, přišel před lety doc. Milan Rojko, a s několika dalšími podobně zapálenými lidmi ji uskutečnil. Domníval se tehdy, že nápady, které mají učitelé fyziky „v šuplících“, se za rok až dva vyčerpají a konference se přirozeně přestanou pořádat.

Idea těchto setkávání se ale ukázala podstatně životaschopnější. Začátkem září se učitelé a další pracovníci v oblasti fyzikálního vzdělávání sjeli na Veletrh nápadů učitelů fyziky už po patnácté. Tentokrát to bylo v Praze na Matematicko-fyzikální fakultě, od pátku do neděle, 3.–5. září 2010. A bylo nás přes sto padesát.

Proč stojí za to o Veletrhích nápadů mluvit a proč na ně stojí za to jezdit? Jedním z podstatných důvodů je skutečnost, že je to akce, která propojuje – jak lidi, tak regiony. V pořádání této konference se střídají fakulty vzdělávající učitele z různých měst: Praha, Brno, Olomouc, Plzeň; jednou byla konference dokonce v Příbrami. Účastníci jsou samozřejmě z celé ČR. A také ze všech typů škol. Na Veletrhu se přirozeně potkávají a jako rovní s rovnými si vyměňují zkušenosti učitelé fyziky ze ZŠ, SŠ i pracovníci vysokých škol. Veletrh se ani netříští na oddělené sekce, vše je na jediném plénu, každý se může inspirovat všemi příspěvky. Na letošním Veletrhu jich bylo 46; už z toho je vidět, že program je nabitý a má spád.

Jak už jsem konstatoval v úvodu, původní ideou Veletrhu nápadů bylo soustředit se zejména na experimenty ve výuce. A nikoli o nich na konferenci jen mluvit, ale skutečně je předvádět. V uplynulých letech se však začala objevovat tendence zvyšování počtu pouhých powerpointových prezentací a řada účastníků to začala vnímat negativně. Proto jsme pro letošní ročník vyhlásili heslo „Zpátky ke kořenům“ – to znamená k reálně demonstrovaným experimentům. A experimenty se to opravdu na Veletrhu jen „hemžilo“. Ocenil je i hlavní zvaný přednášející, Chris Chiaverina z USA (bývalý editor časopisu *The Physics Teacher*, kde dodnes publikuje svůj sloupek, navíc byl v minulosti i prezidentem AAPT, tedy Americké asociace učitelů fyziky). Po skončení Veletrhu výslovně prohlásil, že už se těší, jak nápady, kterými se tu inspiroval, doma vyzkouší.

Již z uvedeného je vidět, že Veletrh není jen českou záležitostí. Přijelo i několik kolegů

z Polska, letos bohužel jen dva účastníci ze Slovenska a již po několikáté se objevili také učitelé fyziky z Holandska (letos byli čtyři). O tom, že Veletrh i v minulých ročnících byl pro zahraniční účastníky inspirativní, svědčí i skutečnost, že od roku 2008 se na Long Islandu v USA koná „Teslamania – Physics Teachers' Innovation Fair“, akce, která na příslušné webové stránce uvádí, že byla inspirována Veletrhem nápady. (Momentálně jde o webovou stránku <http://teslamania2010.eventbrite.com/>, starší ročníky této akce bohužel z webu, zdá se, mizí.) Skutečnost, že informace o Veletrhu nápady se neomezuje jen na Českou republiku či na střední Evropu, lze dokumentovat i zprávou R. Milbrandta „Innovative Physics Teaching Conferences in the Czech Republic“ ze zářijového čísla časopisu *The Physics Teacher* (Phys. Teach. 48, 395 (2010)).

Veletrh je ovšem hlavně akcí českých učitelů pro české učitele. Není zde místo na to, psát o všech příspěvcích jednotlivých účastníků – ostatně, v éře internetu stačí odkázat na webové stránky <http://kdf.mff.cuni.cz/veletrh/2010/cz/>, kde lze najít program, anotace příspěvků i fotogalerii. Vedle již zmíněné zvané přednášky Ch. Chiaveriny „Exploring Sound and Light“ lze vyvdihnout třeba příspěvek V. Piskače „Barevné čelovky a příliš mnoho mikrofonů“, Z. Poláka „Náměty na pokusy s infračerveným zářením“ či J. Koupila a V. Víchy „1200 FPS“, abych zmínil příspěvky učitelů z nižšího i vyššího stupně gymnázií. Inspirační byla také vystoupení kolegů z vysokých škol a řada příspěvků věnovaných využití počítačů ve školních experimentech – a to nejen z „čisté“ fyziky. Velice zajímavý byl třeba příspěvek B. Balka „Biologické experimenty se systémem ISES“. Výběr toho, nač upozornit, je nutně subjektivní a souhlasím s názorem, který jsem zaslechl, že z každého příspěvku si šlo vzít něco zajímavého. K tomu přičtete sedm posterů, osm výstavek (knih, ale i experimentů a učebních pomůcek), společenský večer (s další prezentací Ch. Chiaveriny a „soutěží“, kterou organizoval M. Veselý) a spoustu kuloárových diskusí a setkání... Lze říci, že i letošní Veletrh nápady, pod „taktovkou“ organizátorů z katedry didaktiky fyziky MFF UK vedených Z. Drozdem, se vydařil.

Veletrh je mrtev, ať žije Veletrh! Ten příští bude v Olomouci, na pomezí srpna a září. Opět s podporou JČMF, která je tradičním spolupředatelem. A nepochybně zase s plejádou námětů a nápadů, kterých, jak se znovu prokázalo, mají čeští učitelé fyziky na rozdávání.

Snad ještě poznámku k tomu, že ani staré příspěvky nezapadají. Výběr příspěvků z minulých ročníků (zatím do roku 2007, ale budou přibývat i další) mohou všichni zájemci najít na webu na stránkách <http://kdf.mff.cuni.cz/veletrh/sbornik/>.

Leoš Dvořák

KDE LZE ZAKOUPIT ČASOPIS POKROKY?

Časopis PMFA se prodává v knihkupectvích Academia na Václavském náměstí č. 34 a na Národní třídě č. 7. Nyní je nová možnost v knihovně Matematického ústavu AV ČR, v. v. i., v Žitné 25, Praha 1 (ve dvoře). V pondělí, úterý a ve čtvrtek je otevřeno v době 8:00–15:30, ve středu 8:00–17:30 a v pátek 8:00–13:00. Za zvýhodněnou cenu jsou k dispozici i starší čísla Pokroků a dalších časopisů vydávaných JČMF. Seznam nabízených výtisků je uveřejněn na stránce <http://www.jcmf.cz/doprodej.html>

Jiří Fiala

O SEMINÁŘI KSI

KSI je korespondenční seminář z informatiky určený pro studenty středních škol České i Slovenské republiky pořádaný Fakultou informatiky Masarykovy univerzity. Jedná se o celoroční soutěž středoškoláků, kteří si chtějí ověřit a prohloubit svoje znalosti informatiky a procvičit programátorské myšlení.

Každý ročník semináře se skládá z pěti kol. Jedno kolo soutěže je tvořeno sadou úloh, v nichž jde obvykle o vypracování algoritmu řešícího zadaný problém. Zadání jsou zveřejněna na internetu a účastníci semináře mají zhruba jeden měsíc na zaslání svých řešení. Zadání zasíláme poštou, veškerá další komunikace mezi organizátory a účastníky probíhá přes internet. Každé kolo je bodováno a je vedena statistika určující průběžné pořadí. Úspěšní řešitelé semináře (ti, kteří dosáhnou alespoň 60 % celkového počtu bodů)

jsou zároveň přijati na Fakultu informatiky MU bez přijímacích zkoušek. Po vyhodnocení poslední sady úloh jsou nejuspěšnější řešitelé pozváni na týdenní soustředění K-SCUK (kdo tam byl, určitě potvrdí, že to opravdu stálo za to).

Letos proběhne již 5. ročník tohoto semináře.

Další informace naleznete na ganymed.math.muni.cz/ks/ksi2010/articles/29.

Jana Medková

Co je BRKOS? BRKOS je matematický korespondenční seminář určený pro všechny středoškolačky a středoškoláky (a klidně i základoškolačky a základoškoláky), kteří mají rádi matematiku.

Jak BRKOS probíhá? Stejně jako v minulých ročnících vám budeme postupně zadávat příklady k řešení. Budou rozděleny do 6 sérií po 7 příkladech. Čtveřice příkladů z každé série bude vždy tematicky zaměřena. Snažíme se pro vás vybírat zajímavé příklady z různých oblastí matematiky. Pokud nespočítáte všechno, nemusíte být smutní, klidně můžete poslat řešení jediného příkladu. Náš bodovací systém zvyhodňuje zejména mladší řešitele oproti starším a také ty, kteří pilně posílají hodně sérií, ač s malým množstvím správně vyřešených příkladů, oproti řešitelům, kteří

pošlou málo sérií, ve kterých vyřeší téměř všechno.

Například řešitel z prvního ročníku, který pošle všech šest sérií s jedním správně vyřešeným příkladem, celkově předstihne řešitele z třetího ročníku, který pošle pouze jednu sérii se všemi správně vyřešenými příklady.

A na co se letos můžete v příkladech těšit? Opět se setkáte s Matějem Klevrem, jeho rodinou a přáteli. Samozřejmě se také podíváte do Lenošína a Hloupětína a za Koumou Ňoumálkem a Ňoumou Koumálkem... Ale nepředbíhejte!

A jaká je odměna? Ti nejlepší z vás budou mít možnost jet za odměnu na matematické soustředění, týden plný her, zábavy a také matematiky, který bude pro účastníky téměř zadarmo. Na soustředění navíc obdrží ti opravdu nejlepší z vás zajímavé ceny (v loňském roce to byly přenosný disk, dance pad, NeoCube, ...), a to za potlesku organizátorů i ostatních řešitelů. Drobné ceny dostanou také ti řešitelé, kteří budou řešit všechny série.

Ti z vás, kteří budou řešit první dvě série, budou moci jet na již tradiční Brkosí zimnění. Letošní destinace není zatím známá, v loňském roce probíhalo v Orlickách, malé vesničce v Orlických horách.

Kromě šesti sérií, které řeší každý za sebe, jsme loni uspořádali online týmovou soutěž **Mathrace** pro dvou až čtyřčlenné týmy. Další informace najdete na webu soutěže <http://ganymed.math.muni.cz/brkos/>.

Jana Medková